

Årsrapport for følgeforskning 2013 - Integrering og inkludering av tilflyttere i Herøy

Marit Aure¹, Anniken Førde² og Tone Magnussen³

1. Innledning

Denne rapporten presenterer og oppsummerer arbeidet som er gjort i prosjektet i 2013. Siden vi heller ikke dette året fikk ekstra finansiering har vi gjennomført ett feltarbeid/kombinert med kafedialogen som vi hadde søkt midler til i Marin Harvest-fondet. Hoveddelen av arbeidet dette året var knyttet til planlegging, gjennomføring og rapportering av Kafedialog i Herøy 05.11.2013. Referatet fra denne er integrert i denne rapporten. Vi avslutter med å si litt om hva som gjøres i 2014.

Aktiviteter

- arbeid med søknad om støtte fra Marin Harvest-fondet 08.05.2013, avslag 04.09.2014
- skrevet og sendt inn abstract til Trondheim Workshop Mars 2014 - Rural Change: Mobilities and Flexibilities
- abstract til 3rd Nordic Conference for Rural Research – mai 2014, planlegge publisering
- planlegging av kafedialog i samarbeid med møteplassen, rekruttere lag og foreninger mm.
- planlegging av feltarbeid, avtaler
- datainnsamling 4.-6-november
- oppsummering/etterarbeid
- videre arbeid med artikkel

Noe av formidlingen som er gjort med relevans til prosjektet

- "Innvandrere i bygdenorge - nye innbyggere eller trekkfugler?" Innlegg på Bulystkonferansen 2013, Skei i Jølster 9.-10.april 2013 (Aure)
- "Frivillighet, inkludering og bolyst". 3.november 2013, Ildsjelsamling, 1.-3. november 2013 i Tromsø, prosjektet Bolyst gjennom ildsjeler. (Aure)
- "Å måle resultater og effekter av lokalt tilflyttingsarbeid – med eksempler fra Tilflytting for enhver pris? En studie av tilflyttingsarbeid i norske distriktskommuner". Dialogseminar Distriktsenteret, Steinkjer 3.oktober 2012 en del av Forskningsdagene (Aure)
- Attraktive lokalsamfunn og arbeidsmarkedsregioner. "Framtid i Nord" 27.06.13 Kunnskapsinnhenting om økt verdiskaping. Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet (Aure).
- "Attraktive lokalsamfunn og arbeidsmarkedsregioner", innlegg på Norges forskningsråd Nordområdekonferanse, Alta 20.-21.november (Aure)

¹ Marit Aure er seniorforsker ved NORUT og prosjektleder for evalueringsarbeidet

² Anniken Førde er førsteamanuensis ved Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging, Universitetet i Tromsø

³ Tone Magnussen er seniorforsker ved Nordlandsforskning

- Erfaringer fra prosjektet benyttet som eksempel i forelesninger for studenter i Regional utvikling, UiT Norges Arktiske Universitet gjennom høstsemesteret (Førde)
- Erfaringer fra prosjektet er brukt som innspill i et pågående forskningsprosjekt om sesongsyssetting i reiselivsnæringa (Magnussen)

Referat fra Kafédialog 5.november 2013: Bolyst for alle i “det nye Herøy”

Bakgrunn

Herøy kommune har de senere åra hatt stor vekst i antall arbeidsinnvandrere, de fleste med tilknytning til Marine Harvest. Dette representerer både store muligheter og utfordringer.

I følgeforskningen om Herøy kommunes arbeid med *Integrering og inkludering av tilflyttere* i Herøy arrangerte vi i samarbeid med *Møtstedet*, en frivilligsentral i Herøy, en kafédialog for å drøfte muligheter og utfordringer knyttet til integrering og inkludering i det vi har kalt “det nye Herøy”. Dette ble presentert som en kafédialog med kakefest, tirsdag 5.november kl 18.00. Kakene ble levert av Møtstedet og frivillige. Følgeforskningen har vist at det er krevende å få til økt kontakt mellom nyinnflyttede og andre innbyggere i Herøy. I kafédialogen tok vi utgangspunkt i det vi opplever som sentrale tema og inviterte til samtale om disse. Temaene var: 1) integrering, 2) arbeidsliv, 3) sosialt liv og fritid, 4) offentlige tjenester, 5) bolig.

Formål med Kafédialogen

Målet med kafédialogen var med breiest mulig deltakelse å komme med forslag til hvordan lokale institusjoner kan jobbe konkret med integrering. Lokale institusjoner er i denne sammenhengen frivillige organisasjoner, bedrifter, helsesøster, skole og andre. Lokalt arbeid kan også handle om å tilrettelegge for økt samarbeid mellom disse. En hensikt var også å identifisere utfordringer og bringe disse videre til instanser som kan løfte og bidra til å håndtere disse.

Rekruttering av deltakere og oppmøte

På forhånd ble det produsert og sendt ut et oppslag (se vedlegg). Dette ble sendt til en rekke kommunale instanser, næringsforening og næringsaktører direkte, ledere i frivillige lag og foreninger. Oppslaget fantes i butikker, offentlige bygg og andre virksomheter i Herøy i uka før dialogen fant sted. Møtstedet formidlet invitasjon til sine brukere.

Det møtte til sammen 25 personer til dialogen (i tillegg til leder for møtstedet og forskergruppen). En håndsopprekning viste at dette i all hovedsak var mennesker som hadde besøkt Møtstedet før. De fleste deltakerne hadde norsk bakgrunn, bare fire kan sies å være nye utenlandske innflyttere til Herøy. Deltakerne var i stor grad organisasjonsaktive innbyggere i Herøy og hovedtyngden av deltakerne var i aldersgruppen over 40 år. Det var ca 2/3 kvinner og 1/3 menn tilstede.

Programmet var som følger

- Velkommen. Jelena Budesa, Møtstedet
- Hvordan skapes bolyst? Marit Aure, NORUT
- Kafédialog. Tone Magnussen, Nordlandsforskning
 - Kake!
- Kafédialog; bord med ulike tema, oppsummering

Vi hadde satt en tidsramme på ca 2 timer for hele dialogen.

Oppsummering av dialogene

Her følger en stikkordsmessig oppsummering av det som kom fram i dialogen ved de ulike temabordene.

Bord 1: INTEGRERING

Hva er målet for integreringsarbeidet på Herøy?

- Å få alle til å trives, både lokale og utlendinger – sammen
- At alle som bor på Herøy har like muligheter for deltakelse
- For å nå målet må dette til:
 - språkopplæring,
 - kontakt med naboer,
 - deltagelse i lag og foreninger
 - jobb. Å ha jobb er det viktigste for å bli/ha lyst til å bli integrert

Bord 2: ARBEIDSLIV

Hvordan bidrar arbeidslivet til bolyst for gamle og nye Herøyfjerdinger?

-utfordringer

-hva kan gjøres bedre?

- Styrke; et sterkt lokalt næringsliv med bedrifter i vekst
- Utfordringer; Et lite variert arbeidsliv, med mannsdominans og stor gjennomtrekk. Lite tid til sosialisering på Marine Harvest, som er hovedarbeidsplass. Arbeidsmarkedet for dårlig tilrettelagt for norskundervisning.
- Viktige tiltak:
 - å skaffe jobb til to
 - at de som kommer hit får brukt kompetansen sin
 - sikre norskopplæring for nye arbeidstakere
 - å jobbe mot en tettere bo- og arbeidsmarkedsregion
 - arrangere åpen dag på Marine Harvest slik at alle på Herøy får et innblikk i bedriften

Bord 3: SOSIALT LIV OG FRITID

Hvordan bidrar sosialt liv og fritid til bolyst for gamle og nye Herøyfjerdinger?

-utfordringer

-hva kan gjøres bedre?

- Språk må på plass – et godt tilbud, gjerne mer intensivt
- Gamle Herøyfjerdinger må kutte bort engelsk, slik at nye blir «påtvunget» å snakke norsk
- Utvide velkomstpakken med mer informasjon: hva foregår, hvor skal en ta kontakt? Sørge for at alle nytilflyttede får den.
- Etablere et «opplysningskontor» som kan informere om hva de innflyttede kan bidra med
- Informasjonsbrosjyre på norsk og engelsk om lag/foreninger med litt info om hva foreningen gjør og kontaktinfo

Bord 4: OFFENTLIGE TJENESTER

Hvordan bidrar offentlige tjenester til bolyst blant gamle og nye Herøyfjerdinger?

-utfordringer

-hva kan gjøres bedre?

- Språk er viktig for å forstå hverandre
- Nå ut til alle med informasjon om offentlige tilbud
- Et «opplysningskontor» som alle vet om – og som alle som jobber i det offentlige kan vise folk til
- Herøy er et lite samfunn med få personer: kommunikasjon internt i kommunen er likevel en utfordring
- Babyklubben er positiv for nyinnflyttere, men språk gjør det vanskelig
- Arbeidsgivere må bli flinkere til å informere nye arbeidstakere om regelverk og rettigheter
- Mangler oversikt over arbeidsinnvandrere i tidsrommet fra de ankommer Herøy, til de har meldt/registrert flytting

Bord 5: BOLIG

Styrker og svakheter ved boligsituasjonen i Herøy

Hva kan gjøres bedre?

- Få fram flere tomter ved å dele risiko og kostnader mellom kommune og grunneiere i reguleringsarbeidet
- Store svingninger i arbeidsmarkedet (spesielt Marine Harvest) gjør det risikofylt å kjøpe bolig
- Boliger med fin beliggenhet er dyre, fordi disse konkurrerer med fritidsboligmarkedet
- Sette av større område til null-konsesjon?
- Folk må få velge hvor de vil bo: legge ut attraktive tomter ved havet

- Få fram flere byggeklare tomter
- Få ned saksbehandlingstid
- Etablere utleieboliger med ulik størrelse, standard og pris som «mellomlanding»

De ulike dialogene viser at integrering er et tema som engasjerer deltakerne. *Å få til trivsel for alle – sammen* – ser ut til å være et overordna mål. Utfordringer med språk, informasjon, innpass i arbeidsliv, sosialt liv og boligmarked ble diskutert, samt hva som skal til for å få det bedre. Her går også språkopplæring, bedre informasjon, tilrettelagt arbeidsmarked og det å få nye Herøyfjæringer med i ulike sosiale sammenhenger igjen. Vår opplevelse er at det å diskutere disse temaene i et integreringsperspektiv åpnet for nye refleksjoner og dialoger. Kanskje var de direkte møtene mellom nye og gamle Herøyfjæringer noe av det viktigste som kom ut av kafédialogen. For flere var det nytt å snakke med noen av de nye innflytterne – det var første gang de hadde møttes ansikt til ansikt. Likeledes var det noen av innflytterne som hadde sine første møter med ”game” Herøyfjæringer i denne settingen.

Flere av punktene nevnt over kan følges opp med konkrete tiltak, noen av dem handler mest om bedre informasjon og mer kommunikasjon. Andre vil innebære en videreføring av påbegynt utviklingsarbeid. Samtidig er det noen nye påpekninger og forslag. Oppfordringen til Marin Harvest om å holde åpen dag er en slik. Oppfordringen til arbeidsgivere og bemanningsbyrå om mer informasjon om rettigheter (og plikter) i arbeidslivet en annen. Bedre tilrettelegging for intensiv språkopplæring i bedriften og videreutvikling og muligens samordning av språkopplæringen synes også nødvendig.

Datainnsamling 4.-6. november

- Samtale med prosjektleder Stig Neraas: oppdatering og drøfting av utfordringer i prosjektet
- Kafédialogen – en viktig datainnsamling, se referat.
- Gruppe- og individuelle intervju og samtaler Møtestedet
- Gruppeintervju Marin Harvest, 5 deltakere
- Individuelt intervju på Marin Harvest
- Intervju skoleledelse
- Intervju kvinnelig arbeidsinnvandrer
- Gruppeintervju Babyklubb
- Gjennomgang omdømmevurderinga
- Deltakelse på møte i styringsgruppa

Planer for 2014

Dette året er siste år og arbeidet fokuserer på rapportering og artikkelskriving. Dette er på engelsk til det akademiske miljøet. Vi har presentert paper med tittelen ”Work migrants as the rural rescue? Negotiating mobilities, fluidity and consolidation” på Workshopen Rural Change: Mobilities and Flexibilities i Trondheim I mars. Paperet vil bli videreutviklet til publisering i internasjonalt tidsskrift.

Vi planlegger også en mindre artikkel/ kronikk som kan fungere som avslutningsrapport på norsk, for eksempel til PLAN, en avis eller eventuelt annet allment tilgjengelig tidsskrift. Vi vil gjerne diskutere dette med dere. Vi formidler også fra prosjektet i andre sammenhenger – konferanser etc.

Med hilsen

Marit Aure, NORUT Tromsø, Anniken Førde, UiT Norges Arktiske Universitet, Tone Magnussen,
Nordlandsforskning